

Élő kövek egyháza

Az evangélikus megújulás stratégiája

A Magyarországi Evangélikus Egyház tervezett stratégiájának első vitaanyaga

2008. július

Köszöntés

Tisztelettel köszöntjük az Olvasót az evangélikus stratégiát előkészítő munkacsoport nevében. Munkánk menetéről alább olvashat a *Munkamódszer* című részben. A stratégiakészítő tevékenység egy éve után az első nyilvános vitaanyagot tartja kezében. Kérjük, olvassa át figyelmesen és jegyezze fel mindazt, ami eszébe jut! A következő fél évben számos fórumon lesz lehetősége arra, hogy a stratégia vitaanyagáról véleményt nyilvánítson. Ha nem tudna valamelyikünkkel személyesen találkozni, kérjük juttassa el hozzánk véleményét e-mailben vagy a stratégiai honlapon keresztül! Nagyon fontos, hogy minél többen hozzászóljanak a vitaanyaghoz, hiszen csak így lehet belőle széles körben átgondolt, mindenki által ismert és a többség által elfogadott stratégiai program.

Ez a dokumentum – terjedelmi korlátai folytán – csak a stratégia legfontosabb, lényegi elemeit tartalmazza. Abból indulunk ki, hogy az Olvasó is ugyanabban az egyházban él, mint a stratégia előkészítői, és látja a problémákat, érzi a nehézségeket, így a közös gondolkodásunkhoz alapot jelentő általános helyzetértékelést nem foglaltuk bele az anyagba. Igyekeztünk koncentráltan *a jövővel kapcsolatos legfontosabb célokkal* foglalkozni, hiszen ez jelenti a stratégia lényegét. Stratégiai programot készítettünk, nem teológiai dokumentumot, mégis bízunk benne, hogy munkánkat Isten áldása kíséri. Adja meg a mi Urunk, hogy evangélikus közösségeinkben az Ő dicsőségére tudjunk munkálkodni a stratégiáról való gondolkodás közepette is!

Tisztelettel és testvéri köszöntéssel,

A stratégiát előkészítő munkacsoport tagjai: Bence Gábor, Bogdányi Gábor, Fabiny Tamás, Fábri György, Gonda László, Hafenscher Károly, Hubert Gabriella, Joób Máté, Kis János, Kolarovszki Zoltán, Kovácsné Tóth Márta, Marton Tamás, Pröhle Gergely, Szabóné Mátrai Marianna, Tencz Károly, Varga Csaba, ifj. Zászkaliczky Pál.

A stratégiakészítés honlapja: <http://strategia.lutheran.hu>

Bevezető gondolatok a stratégiakészítésről

Azt gondolnánk, hogy a stratégia ízig-vérig mai fogalom, hiszen egy magára valamit is adó vállalkozás stratégiai igazgatót alkalmaz, és a legvacakabb bulvárlapok is kimunkált médiastratégiával rendelkeznek. A kifejezés valójában igen ősi, és a hadászatban gyökerezik. A görög sztrateüó szótári jelentése: „hadat vezet, hadi szolgálatot teljesít”, az ebből kialakult stratégia pedig a hadászattal kapcsolatos elképzeléseket, tágabb értelemben az ellenség elképzeléseit kijátszani képes, a változó körülményekkel előrelátóan számoló hosszú távú haditervet jelenti. Némileg leegyszerűsítve úgy is fogalmazhatunk, hogy a taktika a pillanatnyi cselekvési tervet, a stratégia pedig a távlatos gondolkodást jelenti.

Fontos, hogy az egyes döntések fogaskerékszerűen illeszkedjenek egymásba. Teológiailag helytellenítjük a *szünergizmus* tanítását, mert az arra vonatkozik, hogy Isten üdvözítő akarat csak az em-

beri együttműködéssel együtt érvényesül. A *szinergia* kifejezésnek azonban a rendszerszervezésben maximális létjogosultsága van. Némileg leegyszerűsítve ez azt jelenti, hogy a különböző tevékenységek és az azokban rejlő erők úgy adódnak össze, hogy együttesen a pusztán összesítésnél is nagyobb hatást fejtenek ki. Kívánatos volna, hogy egyházunkban mindenki úgy végezze munkáját, hogy megtalálja a kapcsolódási pontokat mások tevékenységével. A korszerű gyakorlat *networking*-nek nevezi azt a pófonegyszerű igazságot, hogy minden mindennel összefügg. Csak a példa kedvéért: egyházunk könyvkiadása egyaránt építhet a hittudományi egyetemen vagy éppen az egyházi gyűjteményekben folyó munkára, tekintettel kell azonban lennie az oktatásban vagy az ifjúság körében, és legfőképpen a gyülekezeti életben megfogalmazott igényekre. Mindettől elválaszthatatlan az pénzügyi tervezés és a társadalmi nyilvánosság megteremtésének feladata. Sok jó elgondolás fut zátonyra e két szempont figyelmen kívül hagyása miatt.

Természetesen különböző időtávú stratégiákat lehet alkotni. Munkacsoportunk tízéves távlatban gondolkodik, és arra nézve kíván javaslatot letenni egyházunk asztalára, hogy miképpen lehetünk misszióban és egyházműködésben, vagyis hatékonyságban készek 2017-ben, a reformáció jubileumi esztendejének méltó ünneplésére.

Egyházunk életét a modellváltás jellemzi ezekben a hónapokban. Szeretnénk, ha tevékenységünket kevesebb taktika, és több stratégia határozná meg. Közben persze tudnunk kell: a mi Urunk a legnagyobb stratégia, és neki megvan a maga rövid- közép- és hosszú távú terve is velünk. A mi feladatunk az ő szándékának megértése és az az ahhoz igazodó cselekvési program megalkotása. Ez pedig soha nem szakadhat el a személyes hittől. Amikor Pál apostol Timóteust buzdítja, akkor kétszer is a stratégiával kapcsolatos kifejezést használ: *sztrateiúé ... tén kalén sztrateian*, vagyis „harcold meg a nemes harcot” (1 Tim 1,18).

Van-e jövőképünk? A tapasztalatok szerint az emberek és szervezetek nagy részének nincsen elképzelése arról, milyen jövőt tart reálisnak. Annál is inkább fontos, hogy az evangélikus egyház a maga szolgálatával utat tudjon mutatni az embereknek: a lelki kérdéseken túl abban is útmutatást adjunk, milyennek szeretnénk a jövő egyházát és hogyan szeretne élni a jövő egyháza a magyar társadalomban.

Mindenki találja meg a maga helyét a stratégiában! A közösség által elfogadott *stratégia jegyében hozott döntéseket inkább sajátjukénak érzik, mélyebben átélik és értik* az egyház tagjai és az egyházszervezet dolgozói, hiszen látják mögötte a logikát, a „rendszer”. Sőt *jobban el tudják magukat helyezni a csapatmunkában*, ha látják, merre mutat az egész közösség fejlesztéseinek iránya.

A stratégiai gondolkodás meghonosítása. Fontos a stratégia kialakításában a közösség minél szélesebb körének részvétele. Ezzel a közös gondolkodás folyamatának kellene elindulnia, melyben lelkészek, gyülekezeti tagok, tanárok, egyházi dolgozók és minden, velünk céljainkban osztozó keresztény testvérünk részt vesz. A tervezeteket közösen kell megvitatni, véleményezni egyházunk minden szegletében. És ha el is jutottunk az általánosan elfogadott stratégia megfogalmazásához, a folyamatnak még nincs vége! Ezután kell még finomítani, újra átgondolni a fejlesztési terveket. Szükség lesz a stratégia karbantartására is. Ha mindezt közösen el tudjuk végezni, talán a legfontosabb eredmény a stratégiai gondolkodás széles körű meghonosítása lesz.

Munkamódszer

Az evangélikus stratégia előkészítésére egyházunk Zsinata adott megbízást 2007 tavaszán *Pröhle Gergely* országos felügyelő és *Fabiny Tamás* püspök számára, akiknek a vezetésével munkacsoport alakult a stratégiatervezet kidolgozására.

A munkacsoport egyházunk jelenlegi tevékenységéből kiindulva meghatározta a stratégia lehetséges fejlesztési területeit. A lehetséges stratégiai célokat öt csoportba sorolta:

- *Egyházfejlesztés* – lelkészi és egyházközségi munka, misszió, ökumené, egyházszervezet;
- *Kezdeményező egyház* – kezdeményezések és iránymutatások a világi társadalom felé;

- *Szolgáló egyház* – intézményes és gyülekezeti diakónia, szociális gazdaság;
- *Képző egyház* – közoktatás, felsőoktatás, felnőttképzés, hitoktatás, tudomány;
- *A kultúra egyháza* – gyűjtemények, művészetek, könyvkiadás.

Ezeken a célterületeken összesen 42 lehetséges stratégiai célt azonosítottunk, kiegészítve 21 horizontális céllal, melyek a stratégiai célok bármelyikében megjelenhetnek szempontként.

A munka *első évének legfontosabb feladata a stratégiai fő prioritásának kiválasztása* volt, mely alapvető célként fogja át a stratégiatervezet egészét. A prioritás kiválasztására vázaltszerűen kidolgoztuk öt lehetséges kiemelt stratégiai cél fejlesztési tartalmát, figyelembe véve a horizontális kritériumokat is. Ezek a kiemelt stratégiai célok a következők voltak: *gyülekezeti munka* fejlesztése (Egyházfejlesztés), *ifjúsági munka* fejlesztése (Egyházfejlesztés), *diakóniai munka* fejlesztése (Szolgáló egyház), *oktatási tevékenység* fejlesztése (Képző egyház), *gyűjtemények* fejlesztése (A kultúra egyháza).

Mindezek alapján kiválasztottuk a két javasolt prioritást: a *spiritualitás* és a *személyi erőforrások* fejlesztését. Ezen a ponton vált elindíthatóvá *az egyházközösségi vita első fordulója*, mely a fő prioritások és a vázlatosan kidolgozott stratégiai célok tartalmának véleményezését jelenti, 2008 nyarán-őszén. A terv szerint a vitát egyrészt egyházunk választott testületeiben, másrészt a közegyházi alkalmainkon, minél szélesebb kör bevonásával kell lefolytatni.

A vitát követően, *2009-ben kerül majd sor a stratégia részletes kidolgozására*, melyet egy átfogó, országos felméréssel is egybekötött *helyzetelemzés* alapoz meg. A részletes kidolgozás során meg kell határozni a prioritások és kiemelt célok megvalósításának feltételrendszerét is. Ekkor lesz szükség számba azokat a célokat is, melyek ebben az anyagban nem jelentek meg, de a megvalósításhoz feltétlenül szükséges részletes átgondolásuk. Ilyen célok közé tartozik a *gazdálkodás*, az *egyházszerkezet* és a *kommunikáció* fejlesztésének kérdése.

Mindezek alapján 2009 végére készülhet el a 2017-ig tartó időszakra szóló evangélikus stratégia.

Vízió – milyen legyen az evangélikus egyház?

Céljaink rögzítése előtt meg kell fogalmaznunk jövőképünket, azaz le kell írunk, milyennek szeretnénk látni egyházunkat. Nehéz ezt röviden és egyértelműen leírni, ezért öt kérdésre keresünk választ, melyek az egyház működésének, szerepének különböző oldalait írják le:

1. ***Ha az egyház mai helyzetére kérdezzük rá: az evangélikus egyház legyen missziós központja az országon belül lassan növekvő keresztény vallási többségnek.*** Nem akarjuk, hogy befelé forduló egyház legyen; azt sem, hogy önmagát elvesztő egyházzá váljon, melyben kifulladás a szakrális szerep és a napi túlélés küzdelmei felemésztek minden erőnket. Nem akarunk radikálisan fellépő, politizáló frontegyházat sem. Hitünk optimizmusa alapján *bízunk a kereszténység magyarországi megerősödésében* és úgy gondoljuk, *ebből az evangélikus egyháznak is ki kell vennie a részét, mint Isten missziós eszközének.*
2. ***Ha a szakrális feladatára kérdezzük rá: igehirdető, spirituális egyházat szeretnénk,*** melyben – az evangélikus hagyománynak megfelelően – *kiemelten fontos Isten igéjének hirdetése* a gyülekezetek jól szervezett, szolidáris közösségeiben. Ugyanakkor szükség van egy olyan *spirituális kultúra* kialakítására, mely mindenféle háttérű istenkeresőnek egyaránt támaszul szolgálhat abban, hogy lelkük belső csendjében Istenre találjanak.
3. ***Ha a társadalmi feladatára kérdezzük rá: oktató-szolidáris egyházat szeretnénk,*** az iskola-fenntartó protestáns tradíció megmaradását, a tudás közvetítésének modern formáiban való széleskörű részvételt. A társadalmi szolidaritás erősítése érdekében példát kívánunk mutatni a diakóniai munka intézményes és gyülekezeti formáiban való aktív szerepvállalással.
4. ***Ha az egyház irányíthatóságára kérdezzük rá, egyházunkat gyülekezetek szolidáris közösségként képzeljük el.*** Kívánjuk, hogy az evangélikus egyház magyarországi közösségének egé-

szét ne a bizalmatlanság és szétesés, hanem a *strukturált szolidaritás és összetartás* magas szintű gyakorlása jellemezze. Ezzel kell bizonyosságot tennünk egyházunk tagsága és a kívülállók számára is arról, hogy valóban Isten egyháza vagyunk, ahol az egymásra figyelés nem mások kárára való előnszerzést, hanem megértést és összetartást eredményez.

5. ***Ha a feladat elvégzés hogyanjára kérdezzük rá: vitákban érlelődő többségi döntések következetes végrehajtására*** van szükség ahhoz, hogy az előttünk álló feladatokat el tudjuk végezni. A protestáns tradíció szerint fontosnak tartjuk a lelkészek és nem-lelkészek közösen lefolytatott, kulturált vitáját egyházi sorskérdéseinkről. Ezekben a vitákban semmilyen egyházi probléma se legyen tabutéma, és mindenkinek legyen lehetősége véleménye kifejtésére. A különböző teológiai felfogások ne egymással összecsapva, hanem egymást megértve és erősítve keressék a konszenzust a vitás kérdésekben. A többség által elfogadott és támogatott döntéseket pedig (további kritizálás helyett) vállalni kell és következetesen megvalósítani.

Prioritások

Az egyházunkban zajló fejlesztések általában épületekhez köthetők. Templomaink felújítása, új épületek emelése, átalakítás és modernizálás – ezek a legelterjedtebb fejlesztési célok. Fel kell tennünk a kérdést, világosan megjelenik-e ezekben a beruházásokban az egyház küldetésének lényege? Ha hosszú távú fejlesztési programot dolgozunk ki, a kézzel fogható, materiális fejlesztéseken túl lépve olyan területekre kell gondolnunk, melyek egyértelműen tükrözik egyházunk küldetését. A beruházásokkal szemben a *tartalomfejlesztésekre* kell koncentrálnunk, melyek talán kevésbé kézzel foghatóak, hiszen sem a céljuk, sem az eredményük nem mutatható meg olyan könnyen, mint egy épület tervei illetve frissen elkészült homlokzata. ***Az „élő kövek” felépítését azonban olyannyira szükségesnek tartjuk, hogy szakítani kívánunk a beruházás-központú gondolkozással, és két kiemelt célt jelölünk meg, mint a következő évek országos evangélikus fejlesztési prioritásait: ez a két cél a spiritualitás és a személyi erőforrások fejlesztése.***

Küldetésünk lelki alapjai

Egyházunk küldetésének betöltéséhez elsősorban az alapokat kell megerősíteni. Ez pedig nem más, mint az *Istennel való személyes és elmélyült kapcsolat*, melynek gyakorlását a „spiritualitás” vagy „lelkiség” kifejezésével szoktuk jelölni. A spirituális kultúra fejlesztése és elmélyítése a leg-erősebb szükségletnek tűnik jelenleg egyházunkban.

Sokan mondhatják, hogy egy elmélyült lelki tartalmat nem lehet szisztematikusan fejleszteni, hiszen „a szél ott fúj, ahol akar”. Mégis úgy gondoljuk, hogy a Szentlélek útjának előkészítésében *vannak általunk elvégzendő feladatok*. Ha megfelelő formákat találunk, melyek ösztönöznek az Isten és ember közötti kapcsolat komolyan vételére, ha odafigyelünk a kapcsolat rendszeres ápolására és ha igyekszünk új módszereket bevezetni és megtanulni, melyek nem hagyják a kapcsolatot ellankadni, akkor utat nyithatunk Isten lelke számára, és a személyes, illetve közösségi Isten-kapcsolat virágzásnak indulhat.

Javasoljuk az ***Elcsendesedés Házának*** létrehozását, melynek munkatársai *csendesheteket* (más néven: lelkigyakorlatos heteket) tartanak, s ezeken keresztül tanítják meg illetve mutatják be az egyháztagok és gyülekezetek által nap mint nap gyakorolható imádságos és liturgikus formákat. *Bemutató alkalmakat* szerveznek és folyamatosan adnak közre *munkaanyagokat* a különböző spirituális formák gyülekezeti műveléséhez. A személyes és közösségi spiritualitásban számunkra *kevésbé ismert, régóta elfelejtett módszereket is* népszerűsítene. Mindennek célja az, hogy az ***egyházban élő és dolgozó elkötelezett emberek napi rendszerességgel ápolják és fejlesszék Istennel való kapcsolatukat.***

Kik azok az evangélikusok?

A spiritualitáshoz hozzátartozik az **evangélikus identitás, azonosság-tudat fejlesztése**. Fontos jól értenünk és mások előtt képviselnünk evangélikus sajátosságainkat, múltunkból fakadó értékeinket. Különösen azokon a munkaterületeken van erre nagy szükség, *ahol egyházunk szolgálatait nem-evangélikusok veszik igénybe: iskoláinkban, szeretetintézményeinkben és gyűjteményeinkben*. Ezekben a helyeken ráadásul a szolgálatot végzők kisebb-nagyobb része is más felekezethez tartozik vagy nem gyakorolja vallását. Számukra, *akik nem-evangélikusként a mi egyházunkat képviselik hivatásukban*, kiemelten fontos, hogy megértsék és tovább tudják adni, mit jelent az evangélikus kereszténység.

Támogatnunk kell azokat az erőfeszítéseket, melyek az *evangélikus sajátosságok megfogalmazását, tanítását és népszerűsítését szolgálják*. Gondoskodnunk kell róla, hogy mindazokhoz, akik egyházunk életében és szolgálatában részt vesznek, világosan és érhetően eljussanak ezek az információk, megtanulhassák és mindennapi életüknek, gondolkodásuknak részévé váljon.

Ki kell használnunk *a magukat evangélikusnak vallók összetartási igényét* mindenféle lehetséges formában. Az egyházas közösségi alkalmakon túl támogatnunk kell az *evangélikus vállalkozók, értelmiségiek, nyugdíjasok, fiatalok összefogását*, hogy a hitbeli összetartozás a mindennapokban is gyümölcsöző lehessen. Építenünk kell a *közös beszerzések* közösségfejlesztő erejére, amit a mobiltelefon-flotta létrehozásakor is észleltünk.

Jól képzett, motivált emberek húzzák az egyház szekerét

Az egyházban sincsen másként, mint más szervezetekben: a színvonalas működés kulcsa a megfelelően képzett (szak)ember, aki feladatait magas minőséggel látja el, képes együtt dolgozni munkatársaival, irányítani a hozzá tartozók munkáját és emellett jó kapcsolatban van saját felettesével. Mindennek a kialakítása nagyon sok odafigyelést igényel, hiszen olyan szervezeti kultúrára van szükség, melynek jelenleg híjával vagyunk.

Kulcskérdés az *egyházi dolgozók és tisztségviselők szisztematikus képzése és továbbképzése*. Azokon a területeken, ahol ennek még nincsen gyakorlata, mielőbb el kell indítani a tananyagok kidolgozását, ezt követően pedig a rendszeres képzéseket. Alkalmazni kell a felnőttképzés modern formáit, hogy a szükséges tartalmak minél szélesebb körhöz eljussanak. Segíteni kell az élethosszig tartó tanulás kialakulását egyházunkban, az egyháztagok számára is. Az igehirdetés hagyományosan ismeretátadás is volt az iskolázottság elterjedése előtti korokban — ezt az egyházi funkciót ma korszerű eszközökkel, tanfolyamokkal, az önképzés ösztönzésével és módszertani-közösségi támogatásával teljesíthetjük be.

Egyházunk *építési próbál tagjainak önkéntes munkájára*, amit ellenszolgáltatás nélkül, szabadidejükben végeznek akár a gyülekezetek közösségeinek építése, akár a döntéshozó testületek működtetése érdekében. Erősítsük meg az önkéntes munka kultúráját, ami világszerte protestáns alapú társadalmi érték lett – így állíthatjuk meg az ilyen tevékenységek bázisának szűkülését, pótolhatjuk a „hadra fogható”, lelkes és szabadidővel rendelkező emberek hiányát. Időközben új munkaterületek is nyílnának az önkéntesek számára, mint pl. a gyülekezeti diakónia. Fiataljaink körében az identitáskeresés és pályaválasztás döntő élményét adhatja az önkéntes munka. Mindehhez azonban *szükség van szisztematikus toborzásra, megfelelő felkészítésre, folyamatos támogatásra és motiválásra* annak érdekében, hogy az „ingyen, szerelemből” végzett munkára való kedv ne lankadjon el, hanem tartósan adjon örömet az önkénteseknek és a tevékenységük gyümölcseit élvezőknek egyaránt. Átgondolandó az is, mely feladatokat lehet önkéntesekre bízni, és melyeket nem: a közösség-szervezésben nagyon fontos az önkéntesek szerepe, míg egyes, professzionalitást követelő szakmai feladatoknál az ezekkel járó jogi és pénzügyi felelősség csak megfelelő anyagi ellenszolgáltatás esetén várható el.

A felelősségteljes, lelkileg nagy igénybevételt jelentő tisztségek betöltői számára biztosítani kell

a *szupervízió* lehetőségét. Elsősorban a lelkészek és az intézményvezetők vannak abban a helyzetben, hogy lelkierejük hosszú távú megőrzéséhez elengedhetetlen a rendszeres mentálhigiénés tanácsadás, megfelelően képzett szakemberek bevonásával.

A dolgozók körében – beleértve a lelkészeket is – ***be kell vezetni az elvégzett munka rendszeres értékelését***, melynek során vezetők és vezetettek megfelelő formában minősíthetik egymás tevékenységét, szembesíthetik a valós teljesítményt az elvárásokkal. Erre a célra olyan eljárást kell kifejleszteni, mely segít megadni az egymás iránti tiszteletet, mégis lehetővé teszi, hogy korlátozások nélkül lehessen beszélni akár a kényes személyi kérdésekről is.

*Meg kell keresni a dolgozók, tisztségviselők **motiválásának** lehetséges módjait.* A jutalmazásra és a szankcionálásra megfelelő módszereket kell találni és ezeket olyan egyházi jogi alapokra helyezni, hogy működőképese legyenek.

A kiemelt stratégiai célok vázlati

Gyülekezetek

Vonzó gyülekezeti élet

Célul tűzzük ki a ***családbarát egyház*** megteremtését. Ehhez szükség van a gyermekes családok számára vonzó programok szervezésére és megfelelő infrastrukturális körülmények létrehozására. Ezek közé tartozik a télen fűtött közösségi terem, a kulturált mellékhelyiség, pelenkázó, játszósarok kialakítása. A gyülekezeti programkínálatot bővíteni kell *a gyermekes családok egészségének szülő szabadidős programok* szervezésével (helyben és regionálisan egyaránt), a családos üdülés szokásainak fejlesztésével. Szükség van a megszokott alkalmak és rendezvények szervezésének (időpontjának, programkínálatának) átalakítására olyan módon, hogy azon családok is részt tudjanak venni.

A gyülekezeti élet fejlesztésében nagy szerepe van a ***spiritualitásnak***, ezzel kapcsolatban lásd a prioritás fenti kifejtését.

Szükségesnek tartjuk a ***gyülekezeti közösségfejlesztést***, melyhez közösségtípusok szerint ki kell dolgozni a támogatási lehetőségeket. Fölmerül a kevésbé ismert közösség-szervezési módszerek bevezetése, pl. kiscsoportos ill. házcsoportos közösségi hálózat kialakítása. Lehetséges az új példák bemutatása és kipróbálása egy-egy gyülekezetben, ún. pilot projekt keretében.

Szeretnénk elindítani az ***evangélikus életmódprogramot***: keresztény alapokon álló, mindennapokban vállalható életstílus kidolgozását és tanítását, mely a modern körülmények között egyszerű, természetes, fenntartható és környezettudatos életet jelent. Az életmódprogram része lehet a testi egészség megőrzése teljes értékű táplálkozással és mozgással, valamint a fenntartható fogyasztás és mindenek a keresztény lelki háttere.

Prioritásokra épülő misszió

Fizikai korlátaink nem teszik lehetővé, hogy mindenütt folytassuk missziós szolgálatunkat. Meg kell határoznunk a ***misszió földrajzi súlypontjait***. A prioritások kialakítása végett össze kell vetni a népszámlálási adatok és népmozgalmi statisztikákat. Ezek alapján el kell dönteni, hol van szükség *új gyülekezetek alapítására* a társadalmi migráció hatására egyháziilag lefedetlen (elsősorban városi vagy városközei) területeken, a megkeresztelt, de gyülekezeti kapcsolat nélkül élő emberek számára. Ugyanakkor mérlegelni kell, milyen megoldásokat kínáljunk azokon a helyeken élő testvéreinknek, ahol már nem lehetséges fenntartani gyülekezetet.

Ezzel párhuzamosan ***felül kell vizsgálni ingatlanállományunkat*** és mérlegelni, hogy egyes kihasználatlan, drágán fenntartható és nehezen felújítható nagyméretű ingatlanok helyett lehetséges-e kicsi, multifunkciós, modern felszereltségű közösségi helyek létrehozása.

Lelkészek munka- és életminőségének javítása

Hosszan lehetne sorolni a lelkészi hivatással járó terheket és ezek könnyítése érdekében bevezetendő intézkedéseket. A nehézségek kezelése átfogó programot igényel, melynek prioritásait megfelelő hatásvizsgálat elvégzésével lehet kiválasztani. A stratégiakészítés első fázisában csak néhány javaslatot sorolunk fel, a teljesség igénye nélkül: fontosnak tartjuk a *képességekhez mért munkaterhelést* és az *egységes lelkészi fizetés* biztosítását. A fokozott mentális terhelés miatt szükség van a *rendszeres szupervízióra és egészségügyi szűrésre*. A regenerálódást segítené, ha *rendszeresen szabad vasárnapot* tudnánk biztosítani a lelkészeknek, és ha bizonyos időszakonként *fizetett tanulmányi szabadságra* vonulhatnának vissza (pl. tízévente három hónap). Az előre nem látható helyzetek kezelésére fontos a *helyettesítés szervezett megoldása*, különösen a *kisgyermekes lelkésznők* esetén, akik hosszabb ideig kívánnak (állampolgári jogon) gyermekük mellett maradni. A lelkészek munkáját, időbeosztását megkönnyítené a regionális *rendezvények jobb koordinálása*, a *felülről lefelé egyeztetett* rendezvény-előkészítés is. A felgyülemlett *strukturális és személyi feszültségeket ki kell beszélni* regionális szervezésű egyszerű beszélgetős alkalmakon.

Missziói háttértámogatás

A gyülekezetek munkájának támogatását célozva javasoljuk **gyülekezetépítési tanácsadó szolgálat** létrehozását, melynek feladatai közé tartozik a *gyülekezetépítési tapasztalatok* összegyűjtése, értékelése és közreadása, jól működő (magyar és külföldi, evangélikus és más egyházbeli) *gyülekezet-szervezési modellek* bemutatása, valamint *gyülekezeti testvérkapcsolatok* ösztönzése határon innen és túl.

Javasoljuk egy **információs csomag** kialakítását, mely magában foglalná a *gyülekezeti missziói kézikönyv* elkészítését, *népszerű evangélikus dogmatika* kiadását, *evangélizációs célú szóróanyag* kidolgozását és kiadását. Évente megjelenő sorozatban folytatni kell a *belmissziói munkatervek* közreadását. Fontos lenne *missziói rovat* indítása az országos és egyházkerületi honlapokon. A hatósági ügyintézés és gyülekezeti adminisztráció segítéséhez készített *adminisztrációs mintaanyagok* is nagy segítséget nyújthatnak.

A fenti célok oktatási háttérének megteremtése érdekében szükséges egy **képzési csomag**, mely magában foglalja a *közösségfejlesztési súlyponttal rendelkező gyülekezeti munkatársképzést*, az önkéntes *tisztségviselők képzését* és a *lelkészek továbbképzését* az itt felsorolt módszerek használatára, valamint a *spiritualitás fejlesztésére szolgáló képéseket* az Elcsendesedés Házában.

Ifjúsági munka

A fiatalok között végzett munka elsődlegesen **egyházi szervezésű rendszeres közösségi alkalmakon** keresztül valósul meg. Ezeken az alkalmakon mód nyílik az evangélikus-keresztény hit és értékvilág közvetítésére, illetve a fiatalok kortárs-közösségének építésére. Mindennek célja a hitüket gyakorló fiatalok nevelése, akik megismerik az evangélikus egyházközség ünnepeit és hétköznapjait, így felnőtt korukban képesek lesznek lakóhelyükön beilleszkedni és aktív szerepet vállalni a gyülekezet életében.

Rendszeres ifjúsági közösségi alkalmak elindítása és működtetése nem sikerülhet mindenhol. Tekintettel arra, hogy az ifjúság egyre inkább a városokba (egyetemi központokba) „vándorol”, illetve, hogy a gyermek és ifjúsági munka infrastrukturális háttére költséges, javasoljuk **regionális ifjúsági közösségek** létrehozását. Ezek megszervezéséhez szükséges a városi vagy regionális összefogás, szoros kapcsolatban a helyi gyülekezetekkel. A regionális közösség lelkészek, ifjúsági munkások összefogásával jöhet létre. Rendszeres programot kell nyújtania, információs központként a folyamatos nyitva tartás lehetőségével. Mindez jól megközelíthető helyen lévő önálló helységekre, megfelelő infrastruktúrára épül. A felsőoktatásban szükség van az *egyetemi gyülekezetek* megerősítésére, illetve alacsony létszámú *felsőoktatási kollégiumok* létrehozására.

Az ifjúsági közösségek számára **új típusú közösségi terek** kialakítását javasoljuk, melyek gyülekezeten, oktatási intézményen kívül illetve amellet az ifjúsági munkát szolgálják, és jellegüknél fogva alkalmasabbak a fiatalok megszólítására, mint a hagyományos gyülekezeti közösségi terek.

A regionális ifjúsági központok egyik megvalósulási formája lehet a rendszeresen nyitva tartó *ifjúsági klub*, mely szervezett programjai mellett a kötetlen együttlétek számára is megfelelő helyszínt biztosít. Jellemzően olyan önálló ifjúsági intézményről van szó, mely saját épülettel, vagy terekkel rendelkezik úgy, hogy a programok ne zavarjanak másokat, mégis szoros kapcsolatban legyenek a helyi gyülekezettel.

Az *ifjúsági kávéház* egy olyan vendéglátóipari intézmény piaci alapon való működtetése, mely háttérével, programjaival és elsősorban célközönségével kötődne egyházunkhoz. **Budapesten szükség van egy nagy ifjúsági ház működtetésére**, mely az önálló programok mellett az országos evangélikus ifjúsági élet intézményes központja lehet. Fölmerül egy önálló *ifjúsági konferencia központ* létesítése is.

Az egyházi intézmények szerepe az ifjúsági munkában

Szükség van az egyházon belül egy olyan **háttérintézmény** kialakítására, mely ellátja az egyházi törvényben előírt koordinációs feladatokat, valamint megszervezi és fenntartja a következő munkaterületeket: *vezetőképzés, ifjúsági lelkészek képzése, tananyagok készítése* iskolai és iskolán kívüli képzésekre, *ének-zene központ, gyermekprogramok és ifjúsági táborok szervezése, Szélrózsa szervezése, speciális ifjúsági programformák* működtetése és helyi közösségben való beindítása (láthatatlan színház, sport, stb.), *az országos hálózati klubok* fenntartása és felügyelete, *más ifjúsági intézmények* (kávéház, konferencia központ) fenntartása és felügyelete.

A **gyülekezeti ifjúsági munkában** szükség van a *hagyományos istentiszteleti forma családbarát átszervezésére* annak érdekében, hogy a gyermekek, fiatalok és kisgyermekes családok is megtalálják a helyüket. Ez magában foglalhatja a korábban említett építészeti átalakításokat (pl. gyermekek „hallhatatlanná” tétele, pelenkázó, WC), az alternatív, a fiatalok világához közelálló istentiszteleti formák kialakítását, pl. az interaktív istentiszteleti forma bevezetését azért, hogy a gyermekek, fiatalok is aktív résztvevői lehessenek az alkalmaknak. Szükség van a fiatalokat is befogadó gyülekezeti hozzáállás ösztönzésére is.

A gyülekezeti ifjúsági munkával kapcsolatban meg kell határozni az **egyházközösségekben minimálisan ellátandó feladatokat**. Ezek közé tartozik a *keresztelendők felkutatása, a gyermekes családok gondozása, a gyermekek és szüleik információval való ellátása az egyházi oktatási, gondozási és program lehetőségekről, illetve elköltözés esetén értesítés küldése* az új cím szerinti gyülekezetenek.

Az egyházközösségeken túl minden más, ifjúsági és gyermek korosztállyal foglalkozó **egyházi intézménytípus esetében is elemezni kell a hitébresztésben betöltött szerepüket**. Meg kell határozni a *minimálisan elvárható feladatokat* (pl. egyházi óvodában ilyenek lehetnek: az ide járó gyerekek kötelező a felekezet szerinti hittanra járni; az intézmény köteles biztosítani a hittanoktatást; cél, hogy mire elhagyja az óvodát, a gyermek meg legyen keresztelve). Tisztázni kell *a keresztségnél, konfirmációnál, az oktatási intézmény és az anyagyülekezet feladatát, köteleességét*. Hatékonyabban kell propagálni az intézményen kívüli országos/regionális hitébresztő rendezvényeket, az egyház életébe való beilleszkedés lehetőségeinek támogatása érdekében.

A hívó közösség épüléséhez, gyarapodásához szükség van önkéntes, egy-egy feladatot vállaló, az ügyet tartósan imádságban, rá gondolással és természetesen hivatásszerűen szolgáló **munkatársakra**. Ki kell használni a meglévő képzési formákat (pl. lelkészképzés), de különösen az *önkéntes munka* intézményét kell kidolgozni. Az első lépés a *munkatársi lelkület és az elhívás tisztázása* kell, hogy legyen. Az elhivatottságot érzőek körében ösztönözni kell az önkéntes munkavégzést és erre megfelelő lehetőségeket kell biztosítani. Mindez megadhatja a „*csapathoz*” tartozás élményét és segíti a hivatástudat ébresztését a *pályaválasztás* irányában.

Ökumenikus és egyházon kívüli ifjúsági munkaterületek

Meg kell találni a **történelmi egyházak ifjúsági munkájának közös vetületeit**. Szükséges az Ökumenikus Ifjúsági Iroda megerősítése, közös missziós, szociális, egyéb programok szervezése, illetve az ifjúságpolitikai együttműködés.

Intézményesíteni kell a nem egyházi eseményeken való részvételt: a szociális, drogos, börtön, média, kulturális rendezvényeken, világi találkozók (pl. Sziget, Volt fesztivál) való egyházi jelenlétet erősíteni kell a meglévő csoportok, aktivisták összefogásával. Az egyes területek akár gyakorlóléte is tehetők, akár egy képzés részeként, akár belső hivatástisztázás céljából.

Oktatás

Az evangélikus oktatási intézmények előtt kettős kihívás áll: a tanulók felvételével biztosítaniuk kell saját létüket, működésük feltételeit, és eközben segíteniük kell az egyház lelki gyarapodását. Iskoláink, óvodáink és kollégiumaink ugyanis fontos missziós tényezők a keresztény értékek és életfelfogás közvetítésében. Feladatukat úgy tudják betölteni, ha magas színvonalon végzik tevékenységüket és elsődlegesnek tartják a nevelési feladatokat.

Kiemelkedő színvonalú evangélikus nevelés

Az evangélikus alapokra helyezett nevelés megvalósítása érdekében elengedhetetlen *oktatási intézményeink evangélikus identitásának szisztematikus fejlesztése*, ami magában foglalja az alapvető üzenetek meghatározását, az egységes arculatot, a tanárok továbbképzését az evangélikus identitás átadásának jegyében, és az identitás elemeinek tervszerű, rendszeres közvetítését a diákok felé. Emellett szükség van egy olyan *belső minősítési rendszer* kialakítására, mely meghatározza a minimális követelményeket, melyek egy evangélikus intézménytől elvárhatók.

Az egyházi és alapvető emberi értékek közvetítése érdekében **a nevelésre kell helyezni a súlyt** a pusztán tudásközvetítéssel szemben. Fel kell mérni a nevelés prioritásából adódó problémákat és konfliktushelyzeteket, illetve az ennek kapcsán nyíló lehetőségeket. Össze kell gyűjteni a jó gyakorlatokat és közös akcióprogramot kell összeállítani a nevelés prioritásának ösztönzésére.

A kollégiumok a nevelés kiemelt színterei legyenek. Elemezni kell a „délelőtti iskola, délutáni kollégium” helyzetből fakadó előnyöket és hátrányokat, majd meg kell határozni, hogyan lehet ezt a nevelés súlyponti helyzete érdekében optimálisan kihasználni. Mérlegelni kell új kollégiumok, diákotthonok alapítását is.

Kulcsszerep a misszióban

Oktatási intézményeinkben mintegy tízezer diákot tudunk megszólítani. Ennek alapján kijelenthető, hogy iskoláinknak, óvodáinknak és kollégiumainknak **az evangélikus ifjúsági munka kiemelt színtereivé** kell válniuk. Fel kell mérni az eddig kiaknázatlan lehetőségeket, mint pl. *a diákok szüleinek megszólítása*, bevonása, illetve a *gyülekezetek szerepvállalásának fejlesztése* az iskolai életben. Mérlegelni kell a szakképző iskolákra támaszkodó *evangélikus felnőttképzési munkaág* beindításának lehetőségét is.

Intézményi stabilitás

Fontos **a gazdálkodás autonómiájának biztosítása** az intézményekben. A fenntartó adjon szabad kezet az oktatási jogcímen befolyó normatívák kezelésére az intézményvezető számára, de folyamatosan ellenőrizze is ezen pénzek felhasználását. Uralkodóvá kell tenni a vállalkozási és pályázati szemléletet, s ezen keresztül arra kell sarkallni az iskolákat, hogy az épület adottsága és az ott meglévő szellemi tőke révén többlet bevételeket termeljenek. Egyes esetekben szükség lehet az országos egyház központi támogatására is a gazdálkodás egyensúlyának fenntartásához, de szabályozni

kell a támogatás igénylésének kereteit. Mindehhez hozzátartozik, hogy az intézmények pályázatainak önrésztámogatása is a stratégiai prioritásaihoz való illeszkedés alapján történjen.

A stabil működés része a személyi erőforrások folyamatos fejlesztése, a **dolgozók szisztematikus képzése**, ami magában foglalja a *tanártovábbképzést* és az *evangélikus identitás fejlesztését*. Fontos a *szakok szerinti, hálózatos jellegű közös munka* és fejlesztések ösztönzése. A spiritualitás fejlesztése érdekében kiemelendők az *iskolalelkészeknek szóló képzések* és konferenciák. Nem szabad megfeledkezni a *gazdálkodással és adminisztrációval kapcsolatos munkatársak* rendszeres továbbképzéséről, illetve az *élelmezési munkatársak* képzéséről az evangélikus életmódprogram keretei között.

Diakónia

Kizárólag olyan feladatokra, profilokra fordítson hangsúlyt és energiát az evangélikus egyházi szeretetszolgálat, melyek egyértelműen és világosan egyházunk küldetését szolgálják, és azt hitelesen, tisztán és hatékonyan teszik.

Célunk a **széles szolgáltatásrendszerből felépülő evangélikus diakóniai szolgálat** kialakítása, melyet küldetés orientált *szolgálatfejlesztéssel* lehet létrehozni. A stabilan működő intézmények és szolgálatok világosan látható evangélikus identitással rendelkezzenek. Szükség van a munkatársak komplex (lelki és teológiai) gondozására és építésére, a tudatos motiválásra. A szeretetszolgálathoz kapcsolódjon szervesen az önkéntesség, a gyülekezeti diakónia és a fiatalok bevonása.

Küldetэшűség és evangélikus identitás

Szeretetintézményeinkben különösen magas a más felekezethez tartozó, illetve vallásukat nem gyakorló dolgozók aránya, akik azonban munkájukkal az evangélikusságot képviselik. Ezért szükség van az *evangélikus identitás* közvetítésére, valamint a spiritualitás fejlesztésére rendszeres, gyakori *spirituális alkalmak* szervezésével annak érdekében, hogy nehéz munkájukhoz megfelelő lelki háttérrel kapjanak. Az intézményvezetők számára biztosítani kell a szupervíziót, a dolgozók számára pedig a szakmai továbbképzés lehetőségét.

Az oktatási intézményekhez hasonlóan szükség van egy olyan **belső minősítési rendszer** (akkreditáció) kialakítására, mely meghatározza a minimális követelményeket, melyek egy evangélikus diakóniai intézménytől elvárhatók.

Stabil intézmény- és szolgálati rendszer

A diakóniai intézményrendszer hosszú távú stabilitása érdekében szükség van a **profilbővítés** illetve **profiltisztítás** mérlegelésére. A profilbővítésnek a több lábon állás jegyében kell történnie azért, hogy szolgálatunk minél több területet átfogjon, hasonlóan más történelmi felekezetek diakóniai munkájához. Mérlegelni kell, mit bír el egyházunk anyagilag, mire látunk igényt és kapacitást? A profiltisztítás kényesebb kérdés, hiszen a fenntarthatatlan szolgálatok, intézmények felszámolását jelenti, egyrészt az előbb említett minimális követelményeket ki nem elégítő intézmények esetében, másrészt a valódi gyülekezeti háttérrel nem rendelkező intézményekre is ez vonatkozik.

Az *intézményi stabilitás gazdasági oldalát* az oktatási intézményeknél említettekhez hasonlóan kell megalapozni. Mindenkit úgy kell segíteni, ahogy neki a leghasznosabb: támogatni kell a gazdasági adottságok kihasználását és a pályázati szemléletet, mindenkor mérlegelve a stratégia prioritásaihoz való illeszkedést. A bázisépítés során meg kell keresni az állami normatívától független finanszírozási lehetőségeket, megszólítani a mecenatúrára alkalmas partnereket.

A diakóniai munka stabilitása természetesen korántsem csak az anyagiakon múlik. Az egyházon belüli *támogatói bázis* megteremtése során fontos a szolgálatok tevékenységének minél szélesebb körű megismertetése, a gyülekezetek közösségeinek, ifjúsági csoportjaiknak megszólítása, a diakóniai tevékenység bemutatása.

Gyülekezeti diakónia önkéntes alapokon

A profilbővítés legfontosabb területe a gyülekezetekben végzett diakóniai szolgálat, melyet részben *önkéntesekre* építve, részben a támogatási lehetőségeket és a normatív forrásokat kihasználva, *szakképzett alkalmazottakkal* lehet elindítani. Mindez a **szociális alapszolgáltatások** egy részének felvállalását jelenti. Ide tartozhat az étkeztetés, házi segítségnyújtás, támogató szolgálat, tanya-gondnoki szolgálat, utcai szociális munka, családsegítő, gyermekjóléti szolgálat, továbbá szociális nappali ellátások és a családi napközi is.

A különböző szolgálatok bevezetése gondos előkészítő munkát igényel. Ebben nagy segítséget nyújthatnak a *kidolgozott programok*, pl. a Kapu program, melyben néhány egyházközségünk részt vesz. Szükség van infrastruktúra fejlesztésre, *mintaprogramok* indítására és *kompetencia-központok* kialakítására is. A felkészülésben segítséget jelentenek a külső szakmai kapcsolatok és az országot átfogó szövetségrendszer felépítése.

Gyűjtemények

Az evangélikus gyűjtemények a magyarországi egyházi gyűjteményi hálózat tagjaiként szerves részét képezik a nemzeti kulturális örökséget őrző intézményrendszernek. A gyűjtemények feladatuknak tekintik, hogy megőrizték, feltárják, korszerű eszközökkel megismertessék és népszerűsítsék az evangélikus múltat, hagyományainak és kultúrájának írásos, nyomtatott, tárgyi és anyagi forrásait.

Az egyház missziójának támogatása

A gyűjtemények egyik legfontosabb feladata az oktatásban az *evangélikus identitás és történelmi gondolkodás fejlesztése*. Kiemelten kell kezelni a 2017-es jubileumra való felkészülést, a reformációval kapcsolatos kiadványok készítését és rendezvények szervezését, beleértve a virtuális kiállításokat is.

Célul tűzzük ki, hogy a gyűjtemények *az élethosszig való tanulás bázisává váljanak*. Ezt segíti a kutatási és távszolgáltatási lehetőségek fejlesztése, gyűjteményi információs központ létrehozása, illetve a gyűjtemények és a teológiai képzés kapcsolatának az erősítése.

A *családi összetartozást erősítő* tevékenységek közé tartozik a az egyházi múzeumok családbarát kialakítása, illetve a családtörténelmi kutatások segítése. Fontos, hogy a gyűjtemények *szolgálják a közösségépítést*, pl. megfelelő háttérrel adjanak a gyülekezeti alkalmakon elhangzó irodalmi, egyházművészeti, történelmi előadásoknak. A gyülekezeti gyűjtemények országos felmérésével párhuzamosan létre kell hozni az országos és egyházközségi gyűjteményekkel foglalkozó szakemberek és gyülekezeti munkatársak, valamint iskolai könyvtárosok információs hálózatát, kommunikációs közösségét.

A gyűjtemények segítsék elő az evangélikus egyház, a többi *egyház és a külvilág közötti állandó és folyamatos kapcsolattartást* („ablak a világra”) kiadványaikon, rendezvényeiken és honlapjaikon keresztül.

Az *egyházi turizmus* fejlesztésében fontos feladat vár a korszerű múzeumi környezettel rendelkező gyűjteményekre, hiszen részt vehetnek nagy vonzerővel bíró eseményekben, mint pl. múzeumi majális, múzeumok éjszakája, a kulturális örökség éjszakája.

Modern, vonzerővel rendelkező gyűjtemények

Fontosnak tartjuk a *gyűjtemények infrastrukturális háttérének* megteremtését. Ennek kapcsán szükséges az Evangélikus Országos Könyvtár, Levéltár és Múzeum modern, a világ felé nyitott területeinek a funkcióhoz méltó és akadálymentes kialakítása, a fogyatékosok látogatási lehetőségeinek fejlesztése.

A gyűjteményi *munka minőségének és feltételeinek a javítása* megköveteli a gyűjtemények jogi helyzetének rendezését, megfelelő anyagi források biztosítását, az állami források kiszámíthatóságát. Szükséges az *egyházközségi gyűjtemények* kezeléséről szóló szakmai útmutatás elkészítése, valamint számukra az állammegóváshoz szükséges pályázati források megszerzésének támogatása.

* * *

*Gyűjtemények, diakónia, oktatás, ifjúsági munka, gyülekezetek – a végétől újraolvasva stratégiai javaslatunkat a Tisztelt Olvasó bizonyára ugyanazt érzi, amit mi magunk is megéltünk az előkészítő munka során: mennyi mindenről kellene és tudnánk még beszélni, amikor evangélikus egyházunk jövőjéről gondolkodunk közösen! Bizonyosak vagyunk benne, hogy ezt is fogjuk tenni közösen a következő hónapokban, de szándékaink szerint **nem feledve a gyakorlati célt, hogy közös döntést megalapozó, érdemi végeredményre jussunk.** Ezért kellett és kell a jövőben is kereteket adni gondolkodásunknak, és ezért **nem mondhatunk le arról, hogy valódi prioritásokat határozzunk meg.** Ezek a döntések nehezek, hiszen **a nem kiemelt területek iránt elkötelezettek sérelmesnek érezhetik őket.** A valóság azonban fordított: **éppen azzal tanúsítjuk elkötelezettségünket az egyházi élet teljessége mellett, hogy vállaljuk a felelősséget, és erőnkhez, lehetőségeinkhez mérjük vállalásainkat.***

*A stratégia nem más, mint ennek a felelősségnek a jegyében megalkotott távlatos terv, amely egyházunk jövőjét, megújulását szolgálja. Ha jól tesszük a dolgunkat, akkor nem csak a kész dokumentum tölti be ezt a hivatását, hanem magának **a stratégia közös megalkotásának folyamata is az egyházépítés része, gyakorlati megvalósulása lesz.** Gyakoroljuk általa az egymáshoz fordulást, a felelősségvállalást, az őszinteséget, a hitbéli megújulás és tanúságtevés keresztényi értékeit!*

Isten áldását kérve ajánljuk hát egyházunk valamennyi tagja és bátorítója figyelmébe ennek a közös gondolkodásnak az indító dokumentumát, hogy mi magunk is élő kövekként legyünk alkotóelemi a magyar evangélikusság jövőjének!